

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจัดแบ่งเป็นหัวข้อเรื่อง ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้
 - 1.1 ความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้
 - 1.2 ประเภทของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
 - 1.3 สาเหตุที่ทำให้เกิดความบกพร่องทางสติปัญญา
 - 1.4 ลักษณะการเรียนรู้ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
 - 1.5 หลักการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสอนและการฝึกเขียน
 - 2.1 กระบวนการสอน
 - 2.1.1 ความหมายของกระบวนการสอน
 - 2.1.2 รูปแบบกระบวนการเรียนการสอน
 - 2.1.3 ความหมายของการเรียนการสอน
 - 2.1.4 ความสำคัญของการเรียนการสอน
 - 2.1.5 ลักษณะการสอน
 - 2.2 การฝึกเขียน
 - 2.2.1 ความหมายของการฝึกเขียน
 - 2.2.2 องค์ประกอบของความพร้อมในการเขียน
 - 2.2.3 ปัญหาในการสอนเขียน
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้

1.1 ความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้

ความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไม่มากนัก มีพัฒนาการล่าช้า ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ เมื่อวัดสติปัญญาแล้วได้ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระหว่าง 2 ถึง 3 เมื่อค่าเฉลี่ยของระดับสติปัญญาเท่ากับ 100 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบทดสอบเท่ากับ 15-16 และผลการประเมินพฤติกรรมมีการปรับตัวต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ (ผดุง อารยะวิญญู, 2542 : 42)

ความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (Mental Retardation)

หมายถึง ภาวะที่มีความจำกัดเกิดขึ้น มีผลต่อการปฏิบัติงานในขณะนั้น แสดงลักษณะมีความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าปกติ (IQ=70-75 หรือต่ำกว่านั้น) ปรากฏร่วมกับมีความจำกัดทางทักษะทางการปรับตัวอย่างน้อย 2 ทักษะ หรือมากกว่าใน 10 ทักษะ คือ การสื่อสาร ความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตในบ้าน ทักษะทางสังคม การใช้สาธารณสมบัติ การควบคุมตนเอง สุขอนามัยและความปลอดภัย การเรียน วิชาการเพื่อชีวิตประจำวัน การใช้เวลาว่าง และการทำงาน ทั้งนี้ต้องมีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาเกิดขึ้นก่อนอายุ 18 ปี (พัชรวิทย์ เกตุแก่นจันทร์, 2539 : 7)

ความหมายทางการแพทย์ เป็นการนิยามตาม ICD-10 International Classification of Disease โดยองค์การอนามัยโลก (World Health Organization) ภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา (Mental Retardation) หมายถึง ภาวะที่สมองหยุดพัฒนาหรือพัฒนาได้ไม่เต็มที่ทำให้เกิดความบกพร่องทางทักษะต่างๆ ในระยะพัฒนาการ ซึ่งมีผลต่อระดับเชาวน์ปัญญาทุกๆ ด้าน เช่น ความสามารถ ด้านสติปัญญา ภาษา การเคลื่อนไหว และทักษะทางสังคม มีความบกพร่องในเรื่องการปรับตัว อาจมีหรือไม่มีความผิดปกติทางกายหรือทางจิตร่วมด้วย (กัลยา สุตะบุตร, 2535 : 8)

ความหมายภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ภาวะที่มีสมองหยุดพัฒนาหรือพัฒนาได้ไม่เต็มที่ ทำให้เกิดความจำกัดทางด้านความสามารถทางสติปัญญา มีระดับเชาวน์ปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ปกติในทุกๆ ด้าน ร่วมกับความจำกัดทางการเรียน และทักษะการปรับตัว ให้สอดคล้องกับความต้องการในชีวิตประจำวัน ตามสภาพแวดล้อมของสังคมปกติ จะมีความผิดปกติทางกายหรือทางจิตร่วมด้วย ทั้งนี้จะต้องเกิดขึ้นก่อนอายุ 18 ปี (ศรีสวัสดิ์ น่วมจะโป๊ะ, 2542 : 10)

ภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ภาวะที่สมองมีพัฒนาการไม่เต็มที่หรือหยุดชะงัก ทำให้เกิดข้อจำกัดด้านความสามารถทางสติปัญญา มีระดับเชาวน์ปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ปกติทุกด้าน และปรากฏว่ามีข้อจำกัดด้านทักษะการปรับตัว ภาวะทางการเรียนรู้

ตาราง 1 เปรียบเทียบระดับความบกพร่องทางสติปัญญาระหว่างคะแนนระดับสติปัญญาตามหลักเกณฑ์ของ AAMD, Binet และ Wechsler

ประเภท	AAMD	Binet	Wechs
1. ความบกพร่องทางสติปัญญาเล็กน้อย	50-55 ถึง 70	52-68	55-69
2. ความบกพร่องทางสติปัญญาปานกลาง	35-40 ถึง 35-40	36-51	40-54
3. ความบกพร่องทางสติปัญญามาก	20-25 ถึง 35-40	20-35	25-39
4. ความบกพร่องทางสติปัญญารุนแรง	ต่ำกว่า 20 หรือ 25	ต่ำกว่า 20	ต่ำกว่า 25

ตาราง 2 ระดับสติปัญญาของเด็กปัญญาอ่อน

ระดับปัญญาอ่อน	ระดับสติปัญญา	ระดับสติปัญญา	ระดับสติปัญญา
ขั้นเล็กน้อย (Mild)	50-55 ถึง 70	50-70	50-70
ขั้นปานกลาง (Moderate)	34-40 ถึง 50-55	35-49	35-49
ขั้นรุนแรง (Severe)	20-25 ถึง 35-40	20-34	20-34
ขั้นรุนแรงมาก (Profound)	ต่ำกว่า 20-25	ต่ำกว่า 20	ต่ำกว่า 20

(ผดุง อารยะวิญญู. 2538 : 40)

ตาราง 3 ความสามารถของเด็กปัญญาอ่อน

อายุ ระดับปัญญาอ่อน	ปฐมวัย (0-5 ขวบ) วุฒิภาวะและพัฒนา	วัยเรียน (6-12 ปี) การศึกษา	วัยผู้ใหญ่ (21-ปี ขึ้นไป) สังคมและอาชีพ
1. ชั้นเล็กน้อย (mild)	สามารถพัฒนาทักษะ ในการสื่อสาร ความหมายและทักษะ ทางสังคมได้ยังไม่ สามารถสังเกตความ แตกต่างจากเด็กปกติ ได้มากนักจนกว่าเด็ก จะโตขึ้น	สามารถเรียนหนังสือ ได้สูงสุดประมาณชั้น ประถมปีที่ 6 เมื่อ เด็กมีอายุในวัยรุ่นไม่ สามารถเรียนวิชา สามัญได้เท่าเทียม กับเด็กปกติควรได้รับ การศึกษาที่จัดเฉพาะ เด็กประเภทนี้	สามารถประกอบอาชีพ และอยู่ในสังคมได้หาก ได้รับการศึกษาและการ ฝึกอาชีพอย่างเพียงพอ ต้องการการดูแลเอาใจใส่ จากผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเมื่อมีปัญหา ทางสังคมและเศรษฐกิจ สามารถทำงานประเภทที่ ไม่ต้องใช้ทักษะมากนัก
2. ชั้นปานกลาง (moderate)	สามารถพูดได้พอสื่อสาร กับผู้มีพัฒนาการช้า พอช่วยตัวเองได้ต้องการ การควบคุมดูแลจากผู้ ใกล้ชิด	สามารถเรียนหนังสือ ได้ถึงประมาณชั้น ประถมปีที่ 4 เมื่ออายุ ถึงวัยรุ่นหากได้รับ การศึกษาที่เหมาะสม	(unskilled, semiskilled) ต้องการการดูแลและ เอาใจใส่จากผู้ใกล้ชิด
3. ชั้นรุนแรง (severe)	มีปัญหาในการ เคลื่อนไหวพูดไม่ค่อย ได้หรือพูดไม่ได้เลย ช่วยตัวเองไม่ได้	เรียนหนังสือไม่ได้ สอนให้พูดได้บ้างฝึก เกี่ยวกับสุขภาพ อนามัยได้บ้าง	ต้องการดูแลเอาใจใส่ จากผู้ใกล้ชิดช่วยตัวเอง ได้บ้างแต่น้อย
4. ชั้นรุนแรงมาก (profound)	ช่วยตัวเองไม่ได้มี ความสามารถน้อย ที่สุดต้องได้รับการดูแล จากแพทย์	ฝึกให้ช่วยตัวเองได้ บ้างแต่ไม่ค่อยได้ผล มากนัก	ช่วยตัวเองไม่ได้ต้องอยู่ ใต้การควบคุมดูแล อย่างใกล้ชิด

1.3 สาเหตุที่ทำให้เกิดความบกพร่องทางสติปัญญา

การระบุสาเหตุที่แท้จริงของความบกพร่องทางสติปัญญาทำได้ยากมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อยแมคมิเนแลน (Macmillan.1982) พบว่าบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานี้ สามารถระบุสาเหตุได้จริงๆ เพียงร้อยละ 6-15 เท่านั้นที่เหลือยังไม่สามารถหาสาเหตุที่แท้จริงได้ แอชแมน และเอลดีน (Ashman and Eldins. 1990) กล่าวว่า ในจำนวนเกิดร้อยละ 20 ของผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่สามารถระบุสาเหตุได้นั้น มีสาเหตุมาจาก 3 สาเหตุสำคัญ คือ

1. สาเหตุจากสภาพแวดล้อมทางครอบครัว สาเหตุนี้มีองค์ประกอบสองส่วนที่นำพิจารณา คือ องค์ประกอบของครอบครัวเอง และองค์ประกอบจากสิ่งแวดล้อมภายนอก แม้จะสรุปไม่ได้ว่าส่วนใดบ้าง แต่จากการทำวิจัยอย่างต่อเนื่องพบว่า องค์ประกอบสองส่วนนี้มีความสำคัญต่อเด็กไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน สภาพแวดล้อมในที่นี้หมายถึง สิ่งที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งสาเหตุอาจมาจาก

1.1 ขาดความกระตุ้นทางด้านจิตใจและสังคม เนื่องมาจากครอบครัว มีฐานะยากจน ขาดการศึกษา พ่อแม่ทำให้ลูกที่เกิดมาขาดโอกาสที่มีในการพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสม

1.2 ขาดการกระตุ้นทางสัมผัสรับรู้ตั้งแต่เล็ก เนื่องมาจากความบกพร่องทางด้านร่างกาย หรือด้านประสาทสัมผัส เช่น หูหนวก ตาบอด หรือพิการอย่างใดอย่างหนึ่งประกอบกับพ่อแม่ขาดการเอาใจใส่ดูแลทำให้เด็กไม่ได้รับการกระตุ้นพัฒนาการที่ดีพอ

2. สาเหตุจากองค์ประกอบทางกรรมพันธุ์ มีหลายประการคือ

2.1 ดาวน์ ซินโดรม (Down Syndrome) เกิดจากโครโมโซมมีจำนวนผิดปกติในตำแหน่งคู่ที่ 21 หรือที่เรียกว่ากลุ่ม GI โดยมีโครโมโซมเกินมาหนึ่งแห่ง ซึ่งคนปกติจะมีโครโมโซม จำนวน 22 คู่ หรือ 44 ข้าง และมีส่วนควบคุมเกี่ยวกับเพศอีก 1 คู่ รวมเป็น 23 คู่ แต่เด็กดาวน์ซินโดรมจะมี 47 ข้าง โดยโครโมโซมจะเรียงตัวกันเป็นกลุ่มและจับกันเป็นคู่ๆ แต่เด็กดาวน์ซินโดรมนั้นตรงคู่ที่ 21 มีโครโมโซมเป็น 3 ข้าง ซึ่งเกินมาอยู่ 1 ข้าง ลักษณะเช่นนี้จะพบประมาณ 1 ใน 600 ของอัตราการเกิด

2.2 Phenylketonuria : PKU เกิดจากการขาดเอ็นไซม์ชนิดหนึ่งที่ทำหน้าที่เปลี่ยนกรดอะมิโนตัวหนึ่งคือ Phenylalanine ให้เป็น Tyrosine และ Melanin หรือ สีของร่างกาย ทำให้มีสาร มีที่ผิดปกติ และผลน้อยกว่าปกติเด็กพวกนี้มีผลสีจางกว่าปกติ มักมีผื่นตามผิวหนัง และมีผิวหนังอักเสบร่วมด้วย

2.3 Hypothyroidism หรือ ต่อมไร้ท่อผิดปกติ หรือ ไม่สามารถสังเคราะห์ ไয়োโดโพรอยด์ ได้ทำให้ร่างกายชะงักการเจริญเติบโต แคระแกร็นผอมทั้งตัว จมูกแปบ ริมนิปากหนา ลิ้นใหญ่จุกปาก ผิวหนังแห้ง ท้องโต หน้าตามองดูเซ่อ ผิวซีด ซีพจรเต้นช้า มีอาการทางประสาท เช่น เดินเปะปะ กล้ามเนื้อเฟลี่ย มีอาการเกร็ง และมีมือสั่น

3. สาเหตุจากสมองถูกทำลาย ได้แก่

3.1 การติดเชื้ออาจเกิดขึ้นขณะเด็กอยู่ในครรภ์หรือหลังคลอดเมื่ออยู่ในวัยทารกหรือวัยเด็กเล็กก็ได้ เช่น เป็นไข้หัดเยอรมัน ซิฟิลิส เชื้อเหล่านี้เมื่อเป็นกับมารดาแล้วจะติดต่อไปยังทารกโดยตรง และทำลายสมองของทารกได้ เชื้อที่สามารถทำลายสมองอีกสองตัว คือ Meningitis และ Encephalitis ซึ่งอาจทำให้สมองพิการ หรือพิการในภายหลังก็ได้

3.2 สภาพแวดล้อมที่เป็นภัย ได้แก่ การถูกทุบตีที่ศีรษะหรือประสบอุบัติเหตุที่ศีรษะอย่างรุนแรง การได้รับสารพิษต่าง ๆ เข้าทางร่างกายของมารดาหรือของเด็กโดยตรง เช่น ยาเสพติดทุกชนิด สารตะกั่ว ยาบางชนิดที่รับประทานเป็นเวลานาน การฉายรังสีกับมารดาที่มีครรภ์อย่างไม่ถูกต้อง การขาดสารอาหารตั้งแต่ทารกอยู่ในครรภ์ การคลอดก่อนกำหนด หรือการ คลอดหลังกำหนด การขาดออกซิเจนเป็นเวลานาน (แอสแมนและเอนคิ Ashman and Elkibs.1990)

ผดุง อารยะวิญญู . (2523 : 11) ได้กล่าวถึงสาเหตุของความบกพร่องทางสติปัญญาว่าส่วนมากที่พบเป็นสาเหตุทางการแพทย์จะแยกออกดังนี้

1. สาเหตุก่อนคลอดในระหว่างตั้งครรภ์ มารดาอาจเจ็บป่วยโรคบางอย่างทำให้เด็กในครรภ์กลายเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้ เช่น โรคหัดเยอรมันในราย ที่รุนแรงเด็กอาจมีความพิการซ้ำซ้อน (Multiple Handicap) ได้ สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การรับประทานยาของมารดา เช่น ยาพวกควินิน มารดากลัวยากทำแท้งอย่างผิดกฎหมาย โดยซื้อยามารับประทานเอง หรือให้หมอดำแยทำให้แต่ไม่สามารถทำลายเด็กได้ฤทธิ์ของยาที่รับประทานเข้าไปอาจทำให้เด็กมีความบกพร่องทางสติปัญญา หรือมีความพิการซ้ำซ้อนได้มารดาที่ติดยาเสพติดอาจจะทำให้มีผลต่อเด็กทารกในครรภ์ได้เช่นเดียวกัน

2. สาเหตุระหว่างคลอด การคลอดเป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้เกิดความบกพร่องทางสติปัญญาได้ การคลอดที่ผิดปกติ คลอดยาก หรือได้รับบาดเจ็บระหว่างคลอด ขาดออกซิเจน ล้วนเป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดความบกพร่องทางสติปัญญานั้น

3. สาเหตุหลังคลอด ต้นเหตุที่ทำให้เกิดความบกพร่องทางสติปัญญานั้นมีมากมาย การได้รับบาดเจ็บทางสมองก็เป็นสาเหตุหนึ่งกระทบกระเทือนอย่างรุนแรง ล้วนเป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญญาอ่อนทั้งสิ้น

นอกจากนั้น นักจิตวิทยายังพบว่าความแปรปรวนแปรทางอารมณ์ขั้นรุนแรงและเป็นเวลานานติดต่อกันก็ทำให้เกิดความบกพร่องทางสติปัญญาได้เช่นกัน จากสาเหตุตามความคิดเห็นดังกล่าวข้างต้น อาจสรุปได้สาเหตุที่ทำให้เกิดความบกพร่องทางสติปัญญานั้นมี 4 สาเหตุ คือ

1. สาเหตุมาจากกรรมพันธุ์ ถือเป็นความผิดปกติของโครโมโซมเอ็นไซม์ หรือ ฮอร์โมน ที่เป็นผลมาจากบิดาหรือมารดา
2. สาเหตุมาจากมารดาขณะตั้งครรภ์ เช่น เป็นหัดเยอรมัน ติดเชื้อ ชิฟิลิสครรภ์ เป็นพิษขาดสารอาหาร ติดสารเสพติด กินยาบางอย่างขณะตั้งครรภ์ เป็นต้น
3. สาเหตุมาจากการมีปัญหาลดคลอด เช่น คลอดยาก เด็กขาดออกซิเจนขณะคลอดเด็กสำลักน้ำค้ำ รกคลอดตัวก่อนกำหนด เป็นต้น
4. สาเหตุมาจากการเกิดปัญหาหลังคลอด เช่น สมองได้รับความกระทบกระเทือน จากอุบัติเหตุเป็นโรคเชื้อหุ้มสมองอักเสบ เนื้องอกของสมอง แพ้สารพิษ เช่น สารตะกั่ว มีไข้สูงมาก จนชักบ่อย ๆ เป็นต้น (ผดุง อาระวีญญู, 2523 : 11)

1.4 ลักษณะการเรียนรู้ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

1. เด็กปัญญาอ่อนมีช่วงความสนใจสั้น สนใจบทเรียนได้ไม่นาน
2. เด็กปัญญาอ่อนเสียสมาธิง่าย มักจะหันเหความสนใจไปจากบทเรียนเสมอ
3. เด็กปัญญาอ่อนมีปัญหาในการหาความสัมพันธ์ (ความเหมือน) และการจำแนกความแตกต่าง เช่น ไม่สามารถบอกความเหมือนกันและความแตกต่างกันของรูปทรงเรขาคณิตได้
4. เด็กปัญญาอ่อนมีปัญหาในด้านความจำ เช่น จำสิ่งที่เรียนไปแล้วไม่ได้
5. เด็กปัญญาอ่อนมีปัญหาในการถ่ายโยงความรู้ เช่น ไม่สามารถนำความรู้ที่เรียนมาไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้
6. เด็กปัญญาอ่อนมีปัญหาในการเรียนสิ่งที่เป็นนามธรรมการสอนจึงควรเน้นสิ่งที่เป็นรูปธรรมเป็นสำคัญ (ผดุง อาระวีญญู, 2538 : 45)

การเตรียมความพร้อมด้านการอ่าน

การเตรียมความพร้อมในการอ่านให้แก่เด็ก จะต้องคำนึงถึงวุฒิภาวะทางสมองของเด็กเป็นสำคัญ นั่นคือจัดประสบการณ์ด้านความพร้อมให้สอดคล้องกับอายุสมองของเด็ก การเตรียมความพร้อมในการอ่านแก่เด็กปัญญาอ่อน อาจกระทำดังนี้

1. นำเด็กไปศึกษานอกสถานที่อาจเป็นการศึกษาเกี่ยวกับต้นไม้หรือแมลงภายในบริเวณโรงเรียน หรือสถานที่ที่น่าสนใจที่อยู่ใกล้โรงเรียน ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสบการณ์ทางภาษาแก่เด็ก

2. เก็บสะสมสิ่งของต่างๆ เช่น สะสมแสตมป์ภาพของบุคคลสำคัญภาพสถานที่สำคัญใบไม้หรือแมลง เป็นต้นพร้อมทั้งมีชื่อกำกับไว้ในภาพเพื่อให้เด็กเรียนรู้คำที่อยู่ที่ภาพ

3. จัดแสดงหนังสือในห้องเรียน ครูอาจเลือกมุมใดมุมหนึ่งของห้องจัดแสดงหนังสือ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับการแสดงนิทรรศการโดยนักเรียนและครูร่วมกันจัด

4. ฟังนิทาน โดยมีครูบรรณารักษ์หรือห้องสมุด หรือนักเรียนเป็นผู้เล่าเรื่องเด็กปัญหาอ่อนเป็นผู้ฟังและตอบคำถามเมื่อครูเล่าจบ

5. ให้เด็กอ่านนิทานง่ายๆ ให้เพื่อนนักเรียนฟัง

6. จับคู่ระหว่างคำกับภาพ

7. แสดงละครง่ายๆ เช่น ให้นักเรียนแสดงท่าทางของคนขี้เมา คนแจวเรือ เป็นต้น

8. จัดทำสมุดภาพ

9. ให้นักเรียนจัดกลุ่มหนังสือตามขนาดหรือประเภท เช่น หนังสือขนาดใหญ่ เล็กหนังสือที่มีภาพประกอบ เป็นต้น

10. ให้นักเรียนพูดหน้าชั้น

11. เล่นเกมเกี่ยวกับจำนวน

12. เล่นเกมเกี่ยวกับสี

13. เล่นเกมเกี่ยวกับคำ ประโยค

14. จัดตกแต่งห้องเรียนเนื่องในโอกาสวันสำคัญ

15. มอบงานให้นักเรียนรับผิดชอบเกี่ยวกับความเป็นระเบียบเรียบร้อยของห้องเรียน

16. มอบงานและความรับผิดชอบในการดูแลต้นไม้ในกระถางทั้งในห้องเรียนและหน้าห้องเรียน

17. ช่วยกันจัดแผนป้ายประกาศ ป้ายนิทรรศการ

18. ให้นักเรียนหาภาพที่กำหนดให้จากสมุดภาพ

19. เล่นเกมทางภาษา เช่น นำคำมาต่อกัน

20. เล่นประกอบกิจกรรมเข้าจังหวะ (ผดุง อารยะวิญญู. 2538 : 52-53)

การสะกดคำ

การสะกดคำ ในการสะกดคำนั้นนักเรียนต้องใช้การรับรู้ทางสายตาเป็นสิ่งสำคัญ ประกอบกับการจำส่วนประกอบของคำที่นักเรียนมองเห็น ดังนั้น นักเรียนจึงต้องมีความสามารถในการจำแนกสิ่งต่าง ๆ โดยใช้สายตา (Visual discrimination) เป็นอย่างดีหากนักเรียนยังไม่มีความสามารถในการจำแนก โดยใช้สายตาจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องฝึกทักษะด้านนี้ก่อน จึงช่วยให้นักเรียนสะกดคำได้ดีในการสอนสะกดคำแก่เด็กปัญญาอ่อน ครูควรมีหลักการสอน ดังนี้

1. ครูควรเลือกคำที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก หรือเป็นคำที่เด็กใช้ในชีวิตประจำวัน เพราะคำเหล่านี้เป็นคำที่มีความหมายต่อเด็กให้นักเรียนสะกดคำที่ง่ายก่อนไปจนถึงคำที่ยากขึ้นตามลำดับ

2. สอนการสะกดคำอย่างมีระบบ เช่น เริ่มจากให้นักเรียนดูคำที่จะให้เขียนฟังครูออกเสียง ออกเสียงตามครูสังเกตส่วนประกอบคำว่าประกอบด้วยอักษรอะไรบ้าง อักษรใดมาก่อนหลังเป็นต้น การจัดประสบการณ์ที่มีระบบมีประสิทธิภาพต่อการจัดประสบการณ์ที่ไม่มีระบบ หลีกเลียงกฎเกณฑ์มากได้

3. ก่อนสะกดคำนักเรียนจะต้องออกเสียงคำให้ถูกต้องเสียก่อน เพราะนักเรียนส่วนมากจะเขียนตามเสียงที่ตนเองอ่าน หากเด็กอ่านผิดเด็กก็อาจเขียนคำผิดด้วย

4. ครูควรควบคุมดูแลผลการสะกดคำของนักเรียนอย่างใกล้ชิด เช่น หากนักเรียนคำผิด ครูจะต้องให้นักเรียนแก้คำที่ผิดนั้น จนกระทั่งนักเรียนสะกดได้ถูกต้องการเขียนผิดแล้วไม่แก้จะไม่เกิดประโยชน์มากนัก เพราะนักเรียนก็ยังคงเขียนคำนั้นผิดอยู่ตลอดไป

5. ควรให้นักเรียนสะกดคำในเนื้อหาที่นักเรียนอ่านมาแล้ว การอ่านเขียนสะกดคำควรเป็นเนื้อหาเดียวกัน จึงจะให้นักเรียนเรียนรู้ได้ดี

6. การสะกดคำควรเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกิจกรรมการสอนภาษานั้น คือ นักเรียนจะต้องอ่านเรื่องนั้น ๆ มาแล้วลอกคำจากหนังสือลงในสมุดแบบฝึกหัดจนกระทั่งนักเรียนคุ้นเคยกับคำทั้งหมดแล้ว จึงให้นักเรียนสะกดคำโดยให้เขียนตามคำบอก (ผดุง อารยะวิญญู, 2538 : 53-54)

เฟอร์นาล (Fernald, 1945) ได้เสนอแนะวิธีสอนการสะกดคำได้ดังนี้

1. ครูเขียนคำบนกระดานหรือบัตรคำ และชูบัตรให้นักเรียนดู นักเรียนทุกคนควรมองเห็นคำอย่างชัดเจน

2. ครูออกเสียงคำให้นักเรียนฟังอย่างถูกต้องชัดเจน นักเรียนทุกคนควรตั้งใจฟังและได้ยินครู

3. ให้นักเรียนออกเสียงตามครู และออกเสียงได้ถูกต้อง

4. ให้เวลานักเรียนในการศึกษาคำ ว่าประกอบด้วยอักษรใดบ้าง

5. ครูลบคำบนกระดานหรือ ใช้กระดาษปิดเพื่อไม่ให้นักเรียนเห็นแล้วให้ฝึกสะกดคำด้วยปากเปล่า
6. ให้นักเรียนดูคำเดิมอีกครั้งหนึ่ง
7. ให้นักเรียนเขียนคำลงในสมุดแบบฝึกหัด
8. ตรวจสอบคำตอบว่าเขียนถูกต้องหรือไม่
9. เลือกคำที่ยาก เขียนคำลงในบัตรคำแล้วติดบัตรที่บอร์ด
10. ทบทวนคำที่เขียนยาก หรือคำใหม่อย่างสม่ำเสมอ

(ผดุง อารยะวิญญู, 2538 : 54)

1.5 หลักการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

การสอนเด็กปัญญาอ่อนที่เรียนหนังสือได้ อาจสอนเป็นรายบุคคล หรือสอนเป็นรายกลุ่มก็ได้ การสอนควรยึดระดับความสามารถของเด็กเป็นหลัก การจัดการเรียนการสอนขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ เพราะทางโรงเรียนควรรับผิดชอบในการเตรียมตัวเด็ก เพื่อการสอนเด็ก การสอนอ่านการสะกดคำ การเขียน การสอนวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การสอนอ่านควรคำนึงถึงอายุสมองของเด็กเป็นสำคัญ เด็กที่มีอายุสมอง 3-4 ปี อาจนั่งอ่านหนังสือไม่ได้แม้ว่าอายุจริงจะมากกว่านี้ก็ตาม ดังนั้นการจัดประสบการณ์ในการอ่านให้แก่เด็ก ควรเป็นการเตรียมความพร้อมในการอ่าน
2. เด็กปัญญาอ่อนเรียนรู้ช้ากว่าเด็กปกติการอ่านก็ช้าไปด้วย เนื่องจากเด็กมีพัฒนาการทางสมองช้า เด็กมักลืมนำอ่านแล้วจำสิ่งที่อ่านไม่ได้ การสอนจึงควรทำซ้ำๆ โดยครูให้อ่านแล้วอ่านอีกหลายๆ ครั้ง ในหลายๆ วัน เด็กจึงจะจำได้บ้าง ยิ่งไปกว่านั้นการจัดกิจกรรมในการอ่านควรแตกต่างกันไปในเนื้อหาเดียวกัน เพื่อไม่ให้นักเรียนเบื่อกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูจัดให้
3. เด็กปัญญาอ่อนต้องการความสำเร็จ การสอนเด็กปัญญาอ่อนควรเริ่มจากสิ่งง่ายก่อน เพื่อให้เด็กประสบผลสำเร็จ การที่เด็กจะประสบผลสำเร็จได้นั้น บทเรียนมีส่วนสำคัญ บทเรียนควรเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก และให้เด็กเรียนกิจกรรมที่ง่ายๆ ก่อน แล้วจึงเรียนที่ยากขึ้นตามลำดับ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กเรียนรู้ได้ง่ายขึ้นและประสบผลสำเร็จในการเรียน สิ่งที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง คือ เด็กจะต้องมีความพร้อมในการอ่าน เด็กจึงจะประสบผลสำเร็จในการอ่าน การสอนอ่านแก่เด็กปัญญาอ่อนโดยที่เด็กไม่มีความพร้อม มักจะประสบความล้มเหลว

4. จัดประสบการณ์ทางภาษาให้เพียงพอแก่เด็ก เด็กจะสนใจอ่านหนังสือมากขึ้น หากมีสิ่งอื่นมากระตุ้นเด็กที่อ่านด้วย เด็กที่มีความสนใจจะอ่านได้ดีกว่าเด็กที่ขาดความสนใจในการอ่าน การจัดสิ่งแวดล้อมในการอ่านให้เป็นที่น่าสนใจแก่เด็ก จะช่วยกระตุ้นเด็กให้เกิดความสนใจในการอ่านมากขึ้น การจัดหาหนังสือสำหรับเด็กประเภทนิทานสำหรับเด็ก หรือหนังสือสำหรับเด็กที่มีภาพประกอบสวยงาม โดยให้มีหนังสือประเภทนี้ในปริมาณที่เพียงพอ เป็นวิธีหนึ่งในการจัดประสบการณ์ทางการอ่านให้เด็ก

5. ให้แรงเสริมแก่เด็กอย่างสม่ำเสมอ เด็กปัญญาอ่อนต้องการการกระตุ้น ต้องการความสำเร็จและต้องการกำลังใจ การให้คำชมเชยแก่เด็ก เมื่อเด็กอ่านได้เป็นสิ่งสำคัญ (ผดุง อารยะวิญญู, 2542 : 50)

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสอน

2.1 กระบวนการสอน

2.1.1 ความหมายของกระบวนการสอน

นิรุฒ ถึงนาค (2540 : 28) กล่าวถึง กระบวนการสอน หมายถึง การจัดการเรียน การสอนที่มุ่งให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยผ่านการใช้กระบวนการต่างๆ เช่น กระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการค่านิยม กระบวนการย่อยข้อมูล และกระบวนการศึกษาค้นคว้า

พัชรินทร์ เปรมประเสริฐ (2542 : 12) กล่าวว่า กระบวนการ หมายถึง การ ดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งไปตามลำดับขั้นตอนที่ได้มีผู้กำหนดไว้ อันจะทำให้วานั้นสำเร็จลุล่วงไป ด้วยดี และการเรียนการสอนที่เป็นกระบวนการ นอกจากจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษา ในเรื่องนั้นๆ แล้วยังส่งผลให้ผู้เรียนมีนิสัยปฏิบัติงานที่เป็นขั้นตอนจากการที่ได้ฝึกปฏิบัติบ่อยๆ

สมศักดิ์ แพรงค์ (2544 : 22) กล่าวถึง กระบวนการ หมายถึง แบบแผนที่มีระเบียบ วิธีการ ลำดับก่อนหลังอย่างมีระเบียบ อันทำให้เกิดผลในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติเป็น ลำดับอย่างต่อเนื่อง

สุรกานต์ จังหาร (2546 : 186) กล่าวถึง การสอนกระบวนการ จะเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพภายใต้เงื่อนไขดังนี้

1. ครูมีความเข้าใจ และใช้กระบวนการนั้นอยู่
2. ครูนำผู้เรียนผ่านขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการที่ละขั้นอย่างเข้าใจ

ครบถ้วนครบวงจร

3. ผู้เรียนเข้าใจและรับรู้ขั้นตอนของกระบวนการนั้น

4. ผู้เรียนนำกระบวนการนั้นไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้
5. ผู้เรียนใช้กระบวนการนั้นในชีวิตประจำวันเป็นนิสัย

จะเห็นได้ว่ากระบวนการเหล่านี้ผู้สอนจะต้องเป็นผู้วางแผนนำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้จนบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้นกระบวนการที่ใช้จะเป็นกระบวนการใด ก็ย่อมขึ้นอยู่กับจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นสำคัญ

หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี (2546 (ปรับปรุง) 2548 : 13) กล่าวถึง กระบวนการเรียนรู้เป็นการสอนตามธรรมชาติของศาสตร์ที่ใช้ในการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระให้นักเรียนเข้าใจถึงหลักการ กฎเกณฑ์ ทฤษฎี และระเบียบ วิธีการของกลุ่มสาระนั้นๆ การเน้นกระบวนการเรียนรู้วิชา ยังมีส่วนช่วยแก้ไข้ปัญหา การรู้ในแต่ละสาระและช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงหัวใจของกลุ่มสาระนั้นๆ

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540 : 3) กล่าวถึง การสอน เป็นกระบวนการปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ข้อนี้ต้องการเน้นการสอนในลักษณะของกระบวนการปฏิสัมพันธ์ ซึ่งหมายความว่า การสอนจะเกิดขึ้นได้นั้นทั้งผู้สอนผู้เรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และเป็นปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นไปตามลำดับขั้นตอนเพื่อนำให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอน ถ้าฝ่ายหนึ่งนิ่ง คือไม่เกิดการเคลื่อนไหว ทั้งทางกาย วาจา และทางปัญญา เช่น ครูอาจยืนบอกทั้งชั่วโมง โดยนักเรียนได้ยินเสียงครู แต่มิได้รับรู้ และเกิดประสบการณ์ใหม่ นักเรียนอาจทำเลขหรือ คัด เขียน ไปทั้งชั่วโมงตามบุญตามกรรมโดยครูนั่งนิ่งอยู่ที่โต๊ะครูอย่างนี้ แสดงให้เห็นว่าการเรียนไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ก็ไม่จัดเป็นการสอน แต่จัดเป็นการสอน ถ้าครูและนักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมมีการร่วมมือกัน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ นักเรียนได้แสดงออกด้วยการพูด การเขียน การทดลอง การคิด การสร้างงานศิลปะ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา ฯลฯ โดยที่ครูเป็นผู้จัดสถานการณ์และสิ่งเร้าให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดจนได้รับประสบการณ์ใหม่ อนึ่งการจัดสถานการณ์และสิ่งเร้าเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ต้องจัดอย่างมีลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่องสัมพันธ์กัน เช่น จัดสอนโดยมีขั้นนำเข้าสู่บทเรียน มีขั้นตอนการสอนตามลักษณะของเทคนิควิธีการสอนที่นำมาใช้ มีขั้นการสรุปบทเรียนทุกขั้นตอนเหล่านี้ ต้องมีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันจึงจะเรียกว่าเป็นกระบวนการ ดังนั้นการสอนจึงเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนที่ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์

สรุปว่า จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า กระบวนการสอน จะดำเนินการสอนตามลำดับขั้นตอนอย่างมีระบบโดยมุ่งให้ลงมือปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนการสอนเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาเด็กทุกประเภท เพื่อให้เด็ก

เกิดการเรียนรู้ในทุกทักษะ กระบวนการสอนทุกอย่างที่ครูจัดให้เด็ก เพื่อให้มีประสบการณ์สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ในสังคมอย่างมีความสุขต่อไป

2.1.2 รูปแบบกระบวนการเรียนการสอน

สุรกานต์ จังหาร (2546 : 105) กล่าวถึง รูปแบบการสอน หมายถึง สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนว่ามีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร รูปแบบการสอนหลายแบบจะกลายเป็นเค้าโครงของทฤษฎี สอนตามแนวความคิดและความเป็นมาของพฤติกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสภาพการเรียนการสอนสำหรับชั้นแตกต่างกันไปจากหลักทฤษฎีที่ตรงที่พัฒนาการเป็นมาตอนแรกๆ นั้น รูปแบบการสอนก็นับว่าเป็นประโยชน์มีส่วนสนับสนุนหลักเกณฑ์ ของแนวทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการวิจัยได้เป็นอย่างดี

นิรุต ถึงนาค (2540 : 2) กล่าวถึง รูปแบบการสอนโดยทั่วไปเป็นกระบวนการต่อเนื่องกัน 4 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดจุดประสงค์
2. การประเมินความสามารถของนักเรียนก่อนเรียน
3. การจัดการเรียนการสอนเนื้อหาใหม่
4. การประเมินผลหลังเรียน

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540 : 142) กล่าวถึง หลักสำคัญของการจัดกระบวนการเรียนการสอนคือ การจัดสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนและให้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันกับผู้สอน ผู้สอนสามารถใช้รูปแบบการสอนรูปแบบต่างๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของการสอนที่กำหนดไว้ได้ รูปแบบการสอนจัดเป็นเทคนิคการสอนที่ผู้เรียนเป็นผู้ทำกิจกรรมอย่างมีลำดับขั้นตอน โดยมีผู้สอนเป็นผู้กระตุ้น ชี้แนะ ให้คำปรึกษา และร่วมอภิปราย เพื่อผู้เรียนได้เกิดพฤติกรรมตามความมุ่งหมายของรูปแบบการสอนนั้นๆ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า รูปแบบกระบวนการเรียนการสอน คือ กระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีนักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนและให้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันกับผู้สอน ผู้สอนสามารถใช้รูปแบบการสอนต่างๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์ที่วางไว้

2.1.3 ความหมายของการเรียนการสอน

นิรุต ถึงนาค (2540 : 1) กล่าวถึง การเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการที่ผู้สอนนำมาใช้สร้างประสบการณ์ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่ต้องการ

การสอน หมายถึง การถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียน การจัดประสบการณ์ชีวิตให้แก่ นักเรียน การแนะแนวทางให้นักเรียนศึกษาความรู้

สุรกันต์ จักร (2546 : 2-3) กล่าวถึง ความหมายของการเรียนการสอน การเรียน หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรมในการแสดงปฏิกิริยาตอบสนอง ต่อสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง การสอน คือ การเสริมความเจริญงอกงามทุกวิถีทางให้แก่เด็ก ทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540 : 70) กล่าวถึงความหมายของการเรียนการสอน การจัด กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่กระทำขึ้นเพื่อให้การเรียนการสอนในครั้งนั้นๆ ได้ผลดี หมายถึง การสอนของครูเป็นไปอย่างมีความหมาย นักเรียนได้ทั้งความรู้และความ สนุกสนานเพลิดเพลิน

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540 : 95) กล่าวถึง ความหมายของวิธีสอนเป็นวิธีการ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา บรรลุตามจุดประสงค์ ที่กำหนดไว้

สรุปว่า การเรียนการสอนผู้สอนจะนำความรู้และประสบการณ์ที่มีมาถ่ายทอด ความรู้ให้แก่ นักเรียน ให้นักเรียนได้ประสบการณ์ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นการพัฒนา ทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้นักเรียนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.1.4 ความสำคัญของการเรียนการสอน

นิรุต ถึงนาค (2540 : 3) กล่าวถึง ความสำคัญของการเรียนการสอนดังนี้

1. ให้นักเรียนได้รับความรู้และมีความเข้าใจในบทเรียน
2. ให้นักเรียนเกิดทักษะและความชำนาญในเรื่องที่เรียน
3. ให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อสิ่งที่เรี้นรู้
4. ให้นักเรียนมีความสามารถนำสิ่งต่างๆ ที่เรี้นรู้ไปใช้ในสภาพการณ์

ต่างๆได้

5. ทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ศึกษาความรู้เพิ่มเติมต่อไป

สุรกันต์ จักร (2546 : 174) กล่าวถึง ความสำคัญของการเรียนการสอนตาม หัวข้อดังนี้

1. การทำกิจกรรมช่วยให้นักเรียนได้เปลี่ยนอิริยาบถ ได้เคลื่อนไหวกล้ามเนื้อสายตา และระบบประสาทให้สัมพันธ์กันยิ่งขึ้น

2. การอยู่ในอิริยาบถใดอิริยาบถหนึ่งนานเกินไป ทำให้ผู้เรียนหมดความสนใจในบทเรียน ดังนั้นกิจกรรมการเรียนการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนสนใจบทเรียนยิ่งขึ้น

3. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติจะช่วยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนมากยิ่งขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดผลดี คือ เด็กได้มีโอกาสแสดงออกในด้านต่างๆ เกิดความประทับใจและจำได้นาน

4. ช่วยให้ผู้สอนสามารถประเมินผลการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ผู้สอนกำหนดไว้

5. การสอนที่มีกิจกรรมจะทำให้ผู้สอนต้องเตรียมวางแผนการสอนจัดเตรียมสื่อการเรียนที่จำเป็น ซึ่งจะทำให้ประสิทธิภาพของการสอนดีขึ้น

6. กิจกรรมช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน เป็นการฝึกฝนประชาธิปไตยให้ผู้เรียน และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

7. ส่งเสริมลักษณะผู้นำให้แก่เด็ก เพราะการที่เด็กได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ จะต้องแสดงความสามารถของตนออกมา และได้รับการยอมรับจากหมู่คณะ

8. ช่วยให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ไม่ประพฤติตนเสเพล

9. ช่วยสร้างลักษณะที่ดีให้เด็กได้ทำงานร่วมกัน รู้จักแบ่งงานกันทำ และรู้จักประสานงานกัน

10. ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540 : 91) กล่าวถึง การเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญ เพราะกิจกรรมทั้งของผู้เรียนและผู้สอนที่เหมาะสมจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความสำคัญของการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับเด็ก เพราะผู้สอนต้องมีความรู้ ความสามารถในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กผู้สอนไม่ควรละเลยในการสอน ผู้สอนต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่น่าสนใจ ให้สอดคล้องกับวัย สติปัญญา ความสามารถของผู้เรียน และเนื้อหาของบทเรียนแต่ละบทเรียนโดยต้องจัดอย่างมีจุดประสงค์

2.1.5 ลักษณะการสอน

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540 : 3) กล่าวถึง ลักษณะการสอนเป็นกระบวนการสอนที่มีจุดประสงค์ การสอนจะบรรลุจุดประสงค์ดังกล่าวข้อต่อไปนี

1. การสอนเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ข้อนี้ต้องการเน้นการสอนในลักษณะของกระบวนการปฏิสัมพันธ์ ซึ่งหมายความว่า การสอนจะเกิดขึ้นได้นั้นทั้งผู้สอนและผู้เรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และเป็นปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นไปตามลำดับขั้นตอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ในการจัดการเรียนการสอน ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนิ่ง คือ ไม่เกิดการเคลื่อนไหวทั้งทางกาย วาจา และทางปัญญา เช่น ครูอาจยืนบอกทั้งชั่วโมง โดยนักเรียนได้ยินเสียงครูแต่มิได้รับรู้ และเกิดประสบการณ์ใหม่ นักเรียนอาจทำเลขหรือคัดเขียนไปทั้งชั่วโมงตามบุญตามกรรม โดยครูนั่งนิ่งอยู่ที่โต๊ะครู อย่างนี้เรียกว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ก็ไม่จัดเป็นการสอน แต่จะจัดเป็นการสอนถ้าครูและนักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม มีการร่วมมือกันและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน นักเรียนได้แสดงออกด้วยการพูดการเขียน การทดลอง การคิด การสร้างงานศิลปะ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา ฯลฯ โดยที่ครูเป็นผู้จัดสถานการณ์และสิ่งเร้าให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ตลอดจนได้รับประสบการณ์ใหม่

อนึ่งการจัดสถานการณ์และสิ่งเร้า เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ก็ต้องจัดอย่างมีลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่องสัมพันธ์กัน เช่น จัดสอนโดยมีขั้นนำเข้าสู่บทเรียน มีขั้นตอนการสอนตามลักษณะของเทคนิควิธีการสอนที่นำมาใช้ มีขั้นการสรุปบทเรียน ทุกขั้นตอนเหล่านี้ต้องมีความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน จึงจะเรียกว่าเป็นกระบวนการ

ดังนั้น การสอนจึงเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนที่ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์

2. การสอนมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ข้อนี้ต้องการเน้นที่เป้าหมายของการสอน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้เป็นพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านความรู้ ความคิด หรือด้านพุทธิพิสัย กล่าวคือ ผู้เรียนเกิดความรู้ เจริญงอกงามทางสติปัญญาเกิดการพัฒนาขึ้นจากความไม่รู้ไม่เข้าใจ คิดไม่เป็น ไม่มีความรู้ ความเข้าใจ มีความคิดและคิดเป็น เช่น จากการอ่านเขียนไม่ได้ไม่เป็น มาเป็นอ่านออกเขียนได้ แสดงความคิดเห็นได้ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้ ประเมินค่าและวิจารณ์ได้ ฯลฯ

2.2 ด้านเจตคติ หรือด้านจิตพิสัย เกี่ยวกับความรู้สึกเห็นคุณค่า ความดี ความงาม ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในด้านนี้ เช่น รู้สึกซาบซึ้งในบทกลอนที่ได้ฟังได้อ่านเห็นคุณค่าของการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง เกิดการยอมรับที่จะช่วยกันรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี เห็นคุณค่าความสำคัญของการอนุรักษ์ป่าไม้ เป็นต้น

2.3 ด้านทักษะ หรือด้านทักษะพิสัย หมายถึง ความสามารถกระทำได้ ปฏิบัติได้ถูกต้องตามวัย เช่น สามารถว่าน้ำได้ พิมพ์ดีดได้ ร้อยมาลัยได้ วาดภาพได้ โยนลูกบอลได้ ฟัง พูด อ่าน เขียนได้ ฯลฯ ผู้เรียนจะเกิดทักษะ ถ้าได้ฝึกปฏิบัติบ่อยๆ ดังนั้น ในการสอนจึงต้องตั้งจุดประสงค์ให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนากันทั้ง 3 ด้าน มิใช่ด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว จึงจะถือว่าการสอนที่สมบูรณ์ ตลอดจนมุ่งให้ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ใหม่ไปใช้ได้

3. การสอนจะบรรลุจุดประสงค์ได้ดี ต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลปะของผู้สอน ข้อนี้ต้องการเน้นที่สมรรถภาพของผู้สอน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสอน การสอนจะบรรลุผลตามจุดประสงค์ได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของผู้สอนทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ ทักษะ และเทคนิคการสอนเป็นสำคัญ กล่าวคือ ผู้สอนต้องมีความรู้ดี(ศาสตร์) และมีศิลปะ หมายความว่า ผู้เป็นครูจะต้องรู้จักศาสตร์การสอน เช่น ความรู้เกี่ยวกับวิธีสอน หลักการสอน จิตวิทยาการเรียนรู้ ฯลฯ และรู้จักใช้ศิลปะการสอนซึ่งเป็นเทคนิคการสอนเป็นอย่างดี ถ้าครูมีความรู้ดีทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพแล้วสามารถประยุกต์ความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีศิลปะ ก็กล่าวได้ว่า ครูผู้นั้นมีทั้งศาสตร์และศิลปะในการสอน อนึ่งการสอนนี้เป็นการสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนซึ่งเป็นคน เป็นสิ่งมีชีวิตจิตใจ มีความรู้สึกนึกคิด มีอารมณ์ มีวิญญาณ ผู้สอนจึงต้องอาศัยศิลปะที่จะเข้าถึงจิตใจผู้เรียน เช่น ศิลปะในการพูด การอธิบายการจูงใจ การสนใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล การช่วยแก้ปัญหาให้คำแนะนำแก่ผู้เรียน ศิลปะในการสอนเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย ศิลปะในการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอน ไม่ให้ผู้เรียนรู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียน ศิลปะในการชักจูงผู้เรียนให้ตั้งใจเรียน ให้ทำการบ้าน ฯลฯ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นเทคนิคเฉพาะบุคคล ซึ่งเป็นเรื่องของศิลปะในการสอน ดังนั้น การสอนจึงต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลปะ เพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

ที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่า การสอนจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนมีเป้าหมายการสอน และการสอนจะประสบผลสำเร็จได้ถ้าผู้สอนรู้จักใช้ศาสตร์อย่างมีศิลปะ

นิรุต ถึงขนาด (2540 : 3) กล่าวถึงลักษณะการสอนที่ดี มีหัวข้อต่อไปนี้

1. ไม่ยึดเอาหลักสูตรเป็นบรรทัดฐานตายตัว แต่จะยืดหยุ่นหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมในปัจจุบัน
2. ครูต้องเตรียมการสอนไว้ล่วงหน้าให้ดีที่สุด โดยการศึกษาหลักสูตรจัดทำแผนการสอน แผนการสอน อุปกรณ์ ฯลฯ ก่อนที่จะทำการสอน
4. ควรยึดเด็กเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมต่างๆ และกิจกรรมนั้นๆ ต้องจัดให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก และสภาพแวดล้อมทางสังคมของเด็กด้วย
5. เด็กควรได้เป็นผู้กระทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง คือ ให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยการกระทำ
6. การสอนที่ดีจะต้องเป็นการส่งเสริมความเจริญงอกงามให้แก่เด็กทั้ง 4 ทาง คือ ทางร่างกาย ทางสมอง ทางอารมณ์ และสังคม
7. สอนให้ครบและครอบคลุมจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คือ ทางด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านทักษะ ด้านเจตคติ และด้านการจัดการเป็น
8. สอนโดยการส่งเสริมให้เด็กรู้จักคิด โดยเฉพาะการใช้ความคิดของตนเองเพื่อเป็นการสนับสนุนเกิดความคิดสร้างสรรค์
9. ไม่ยึดเอาวิธีการสอนวิธีใดวิธีหนึ่งเป็นเพียงวิธีเดียว แต่ควรจะใช้วิธีการสอนหลาย ๆ วิธีให้เหมาะสมกับเนื้อหาจุดมุ่งหมายและลักษณะของผู้เรียน
10. การสอนที่ดีจะต้องกำหนดสาระสำคัญ จุดประสงค์กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดผลประเมินผลไว้ล่วงหน้าเสมอ
11. สอนโดยส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิด
12. จะต้องมีการวัดผลประเมินผลทุกครั้งหลังการสอน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ลักษณะการสอนที่ดีครูต้องเตรียมการสอนไว้ล่วงหน้าให้ดีที่สุด จัดเตรียมแผนการสอน อุปกรณ์การสอน และการสอนที่ดีจะต้องเป็นการส่งเสริมความเจริญงอกงามให้แก่เด็กทั้ง 4 ด้าน คือ ทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในทุกๆ ด้าน

2.2 การฝึกเขียน

การสอนเขียนแก่เด็กปัญญาอ่อน มีหลักการและวิธีการไม่แตกต่างไปจากหลักการและวิธีการที่ใช้กับเด็กปกติมากนัก หลักการและวิธีการที่ใช้กับเด็กปกติสามารถนำมาใช้กับเด็กปัญญาอ่อนได้ สิ่งที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดก็คือ การทำงานของกล้ามเนื้อเล็ก เช่น กล้ามเนื้อนิ้วมือ ซึ่งจำเป็นในการจับดินสอ กล่าวคือ เด็กปัญญาอ่อนมีพัฒนาการทางกล้ามเนื้อนิ้วมือด้อยกว่าเด็กปกติ แต่อย่างไรก็ตาม เด็กปัญญาอ่อนก็มีความพร้อมในการเขียน หากเด็กได้รับการเตรียมความพร้อมมาก่อน เช่น ฝึกการขีดเขียน การลากเส้น การวาดภาพ เป็นต้น เด็กปัญญาอ่อนเป็นจำนวนมากมีความพร้อมที่จะเขียน เมื่อเด็กมีความพร้อมในการอ่านและได้รับการเตรียมความพร้อมในการอ่านมาเป็นอย่างดีแล้ว ปัญหาสำคัญในการสอนเขียนแก่เด็กปัญญาอ่อน คือ เด็กไม่ทราบว่า จะเขียนอะไร และไม่ทราบว่า จะเขียนอย่างไร ในการสอนเขียนแก่เด็กปัญญาอ่อนควรยึดหลักดังต่อไปนี้

1. ควรเน้นลายมือเป็นสำคัญให้ลายมืออยู่ในระดับที่พออ่านได้ไม่จำเป็นต้องเน้นความเร็วในการเขียนมากนัก ควรให้เวลาแก่เด็กอย่างเพียงพอในการเขียน เมื่อเด็กเขียนแล้วครูควรอ่านลายมือของเด็กได้ความเร็วในการเขียนจะตามมาเองหากเด็กเขียนได้แล้วและครูฝึกเขียนบ่อยๆ และสม่ำเสมอ
2. เด็กปัญญาอ่อนเป็นจำนวนมากเขียนหนังสือโดยลากเส้นติดกันทุกตัวอักษร การเขียนในลักษณะดังกล่าวอ่านยาก ครูจึงควรเน้นให้นักเรียนเขียนให้ชัดเจน ไม่ลากเส้นติดกันต่อกันทุกตัวอักษร นักเรียนจะเขียนได้ดี หากได้รับการฝึกฝนเป็นประจำ และฝึกถูกต้องตามหลักการเขียน
3. การเขียนควรเป็นการส่งเสริมการจำและการสะกดคำ นั่นคือ การสอนเขียนสะกดคำและการจำ ควรกระทำควบคู่กันไป เพราะเมื่อเด็กจำคำได้ จำตัวอักษรได้ สะกดคำได้แล้วเด็กจะสามารถเขียนได้ดี
4. สอนเด็กให้นั่งในท่าที่ถูกต้อง เช่น นั่งตัวตรงไม่ก้มหรือเงยจนเกินไป จับปากกาให้ถูกต้อง วางมือและแขนให้พอเหมาะ โต๊ะเก้าอี้ต้องพอเหมาะกับเด็ก เป็นต้น ในขณะที่เขียนก็ควรจะคำนึงถึงเด็กที่เขียนด้วยมือซ้ายด้วย ควรอำนวยความสะดวกให้เขาพอสมควรไม่ควรให้ความถนัดซ้ายเป็นอุปสรรคในการสอนเขียนแก่เด็กปัญญาอ่อน
5. ควรให้เด็กเขียนในสิ่งที่มีความหมายต่อเด็ก เช่น เขียนในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก หรือเขียนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น ควรนำวิชาอื่นมาสัมพันธ์กับการเขียนจะทำให้บทเรียนมีความหมายต่อเด็กมากขึ้น (ผดุง อารยะวิญญู. 2542 : 54-55)

2.2.1 ความหมายของการฝึกเขียน

การฝึกเขียน หมายถึง การฝึกให้เด็กเริ่มใช้การขีดเขียนนับตั้งแต่ท่าทางในการนั่ง การจับดินสอ ในเขียนลากเส้นในลักษณะต่างๆ ตามแนวหรือทิศทางที่กำหนด ซึ่งอาจพัฒนา เป็น เกมเล่นก็ได้ฝึกเขียนเส้นโดยอิสระ ฝึกเขียนตามที่กำหนด เพื่อความคล่องมือ เพื่อเตรียมเขียน ตัวอักษร

สุพิน บุญชูวงศ์ (2538 : 53) ให้ความหมายของการสอนว่า การสอน หมายถึง กระบวนการต่างๆ ที่ครูนำมาใช้สอนนักเรียนเพื่อให้การเรียนรู้การสอนมีประสิทธิภาพในด้านความรู้ ความเข้าใจด้านเจตคติและด้านทักษะ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 154) กล่าวถึงการเขียน หมายถึง การขีดให้เป็นตัวหนังสือ หรือเลข ขีดให้เป็นเส้นหรือรูปต่างๆ วาด แต่งหนังสือส่งเสริมการอ่าน

ผดุง อารยะวิญญู (2535 : 5) กล่าวถึง การเขียน หมายถึง ความสามารถของเด็กในการเขียนตัวหนังสือ รวมไปถึงการเขียนตัวอักษรไทยได้ถูกวิธี เขียนสะกดคำได้และเขียน บรรยายสั้นๆ ประกอบภาพหรือเหตุการณ์ได้

สรุปว่า การเขียนเป็นการฝึกทักษะกล้ามเนื้อเล็กให้แข็งแรง เพื่อจะได้เตรียม ความพร้อมทางด้านการเขียนให้กับเด็กก่อนวัยเรียน เป็นการฝึกให้เด็กเกิดความมั่นใจในการเขียน ตัวอักษรไทยที่ถูกต้อง

2.2.2 องค์ประกอบของความพร้อมในการเขียน

การเขียนเกิดจากการประสานงานระหว่างสมอง สายตา และมือ ซึ่งเป็นการ ประสานกันของกลไกการทำงานของระบบประสาท ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับร่างกายนั้น นิ้วมือ และแขน มีความสำคัญยิ่งต่อการเรียน การเคลื่อนไหวขั้นมูลฐานของมือ มี 2 ลักษณะ คือ

1. การเคลื่อนไหวของนิ้วที่ นิ้วหัวแม่มือ และนิ้วกลาง ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวแนวตั้ง เพื่อ สร้างตัวอักษรแต่ละตัว การเคลื่อนไหวนี้เรียกว่า หน้าที่จารึก (Inscriptive Function)
2. การเคลื่อนไหวของมือไปตามแนวบรรทัด การเคลื่อนไหวนี้เรียกว่า หน้าที่ เชื่อมโยงตัวอักษร (Cursive Function) (Herrick, 1960 : 248) โดยจะต้องสัมพันธ์กับวุฒิภาวะ ของสมอง วุฒิภาวะทางการรับรู้ วุฒิภาวะทางการสัมผัส วุฒิภาวะทางภาษา รวมถึงประสบการณ์ เบื้องต้น การปรับตัวทางด้านอารมณ์และสังคม (ประทีน มหาพันธ์. 2506 : 18)

นักเรียนที่มีความพร้อมในการเขียนนั้น สายตา และมือ จะมีการประสานสัมพันธ์ กันเป็นอย่างดี ฉะนั้นการฝึกความพร้อมในการเขียนส่วนใหญ่ จึงมุ่งฝึกไปในการฝึกประสาทตาและ กล้ามเนื้อมือ ซึ่งกิจกรรมที่ใช้ฝึกกล้ามเนื้อ ได้แก่ การเล่นเครื่องต่างๆ การตัดกระดาษด้วยกรรไกร

การเขียนภาพด้วยนิ้วมือ การปั้นดินเหนียว การเย็บปักถักร้อยต่างๆ ซึ่งมุ่งความสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ นอกจากนี้ยังจะต้องฝึกความคุ้นเคยให้นักเรียนได้คุ้นเคยกับพยัญชนะต่างๆ และฝึกพื้นฐานเกี่ยวกับการเขียนพยัญชนะ โดยการเขียนเส้นที่ประกอบเป็นพยัญชนะตามลำดับจากเส้นที่ง่ายไปหาเส้นที่ยากขึ้น แล้วจึงเริ่มต่อเส้นต่างๆ เป็นตัวพยัญชนะต่อไป (สมควร ทิศนะ. 2529 : 18)

2.2.3 ปัญหาในการสอนเขียน

1. ปัญหาที่สัมพันธ์กับการสร้างพื้นฐานในการเขียนนับแต่เริ่มต้นคงจะหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะกล่าวถึง ก็คือ การสอนอ่านที่ไม่ถูกวิธี ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การสอนอ่านและวิธีเรียนอ่านของเด็ก ซึ่งจะศึกษาได้จากมิติใหม่ในการสอนอ่าน หรือมิติใหม่ในการสอนอ่านภาคปฏิบัติที่ว่าด้วยเรื่องธรรมชาติของการสอนอ่าน (อันดับที่ 1) ซึ่งในหนังสือเล่มนี้จะกล่าวถึงแนวทางการเสริมสร้างการฝึกเขียนเท่านั้น
2. ปัญหาการสอนคัดไทยนับเป็นพื้นฐานสำคัญเบื้องต้นที่จะต้องนำเด็กไปสู่การพัฒนาความเข้าใจความหมายที่นอกเหนือจากการเน้นเพียงรูปแบบการคัดตัวอักษร
3. ปัญหาการเขียนไทยที่จำต้องอาศัยลำดับขั้นตอนในการสอนเขียนที่จะต้องฝึกสอนให้สอดคล้องกับการสอนอ่าน
4. ปัญหาการสอนอ่าน เพื่อความเข้าใจหรือการอ่านเอาเรื่องที่เน้นแต่เพียงการใช้แบบฝึกทักษะเพียงด้านเดียว ซึ่งไม่สามารถที่จะฝึกหรือช่วยให้เด็กผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกใช้การเขียนเพื่อสื่อความคิดได้เพียงพอ
5. ปัญหาการนำประสบการณ์ของเด็กผู้เรียนมาใช้ในการเรียนอ่านที่ผ่านกระบวนการคิด ซึ่งมักจะขาดตกบกพร่อง หรือไม่ได้รับการเอาใจใส่ที่จะสอนอ่านโดยใช้แผนภูมิประสบการณ์อันเป็นเครื่องมืออย่างสำคัญที่จะฝึกเด็กให้สามารถใช้การพูดเพื่อสื่อความคิด เป็นแนวพัฒนาไปสู่การเขียนเพื่อสื่อความคิดได้ดี
6. ปัญหาการพัฒนาการสอนเขียนที่ยังมีความบกพร่องในเรื่องการพัฒนากลไกที่สัมพันธ์กับการสอนอ่านในรูปแบบต่างๆ เพื่อการใช้ประโยชน์ที่สอดคล้องกับสภาพการดำรงชีวิตและวัยของผู้เรียน
7. ปัญหาการจัดกิจกรรมการสอนเขียนในลักษณะต่างๆ ที่จะนำไปสู่การเขียนที่เสริมสร้างจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ที่ขาดเครื่องชี้นำ หรือกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและระดับชั้นของเด็กผู้เรียน

จากสภาพปัญหาทั้ง 7 ประการ ที่นับเป็นปัญหาใหญ่ ที่ได้หยิบยกมากล่าวนี้ คงมิได้เน้นเฉพาะกิจกรรมการสอนเขียน ซึ่งเรามีอาจแยกกิจกรรมส่วนนี้มาฝึก ทำการสอนและจัด กิจกรรมที่บ่งบอกว่าเป็นกิจกรรมการสอนเขียนโดยเฉพาะไม่เด่นชัด ทั้งนี้ก็เพราะการเรียนภาษาของ มนุษย์นั้น มุ่งเพื่อสื่อความคิด ความรู้สึก ความต้องการ ตลอดจนอาจใช้เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ หรือสร้างความเพลิดเพลินไปพร้อมกันด้วย แต่การใช้กิจกรรมที่ยกมากล่าว จะช่วยพัฒนา ในรูปแบบที่ว่าพัฒนาการพูดเพื่อสื่อความคิดไปสู่การเขียน เพื่อสื่อความคิดได้ คิดดี จึงควรทำ ความเข้าใจให้ตรงกันเป็นเบื้องต้น (บันลือ พฤษะวัน. 2533)

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 งานวิจัยในประเทศ

อัจฉราวรรณ มะกาเจ (2541 : 45) ได้ศึกษาความพร้อมด้านการเรียนของ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ชั้นก่อนประถมศึกษา จากการเตรียมความพร้อมโดยใช้วิธีสอนแบบมอนเตสซอรี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความพร้อมในด้านการเขียน สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

เกศสุคนธ์ แม้นมณี (2546 : 51) ได้ศึกษาความสามารถในการเขียนพยัญชนะ ไทยของเด็กกลุ่มอาการดาวนัระดับฝึกได้โดยใช้แบบฝึกทักษะ ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการเขียนพยัญชนะไทยโดยใช้แบบฝึกทักษะหลังการสอนสูงขึ้นกว่าก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

รัตนา แผงจันทร์ (2541 :59) ได้ศึกษาความสามารถเขียนคำของเด็กที่มีปัญหา ทางการเรียนรู้ที่เรียนร่วมในโรงเรียนปกติ จากการสอนเขียนแบบบูรณาการกับเกม ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนแบบบูรณาการกับเกม มีความสามารถเขียนคำก่อนและหลัง การทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการทดลองเด็กที่มีปัญหา ทางการเรียนรู้ มีความสามารถเขียนคำสูงกว่าก่อนการทดลองและอยู่ในระดับดี

พเยาว์ ศรีบัว (2535 : 47) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเขียนสะกด คำของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินโดยวิธีเขียนสะกดคำแบบแจกลูกกับวิธีเขียนสะกดคำแบบ ตามตัวอักษร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่ได้รับการสอนเขียน สะกดคำโดยวิธีเขียนสะกดคำแบบแจกลูกกับวิธีเขียนสะกดคำแบบตามตัวอักษร มีผลสัมฤทธิ์ในการ เขียนสะกดคำไม่แตกต่างกัน

วรวรรณ ทวีศิลป์ (2526 : บทคัดย่อ อ้างใน เกศสุคนธ์ แม้นมณี 2546 :33)

ได้ศึกษาการเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ ผลในการเขียนลายเส้นอักษรไทยของเด็กก่อนวัยเรียนระหว่างการฝึกด้วยเครื่องเล่นและการฝึกด้วยแบบฝึก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนอนุบาลปีที่ 1 อายุเฉลี่ย 3-7 ปี ของโรงเรียนอนุบาลบ้านเด็ก จำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึกเขียนลายเส้นอักษรไทยด้วยเครื่องเล่นกับกลุ่มที่ฝึกด้วยแบบฝึกมีผลสัมฤทธิ์ในการเขียนลายเส้นแตกต่างกันคือ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่ฝึกการเขียนลายเส้นอักษรไทยด้วยเครื่องเล่นสูงกว่าสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนที่ฝึกด้วยแบบฝึก

ราตรี ปีตาวรานนท์ (2525 : 44 – 48 อ้างใน รัตนา แพงจันทร์ 2541 : 29)

ได้ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางด้านการเขียนของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน โดยใช้แบบทดสอบการเขียนปริมาณคำเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่มาจากสภาพการเรียนรู้และเพศต่างกัน มีพัฒนาการทางภาษาด้านการเขียนปริมาณคำไม่แตกต่างกัน แต่นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่อยู่ในระดับชั้นต่างกัน มีพัฒนาการทางภาษาด้านการเขียนปริมาณคำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และการเข้าใจความหมายของคำกับการเขียนปริมาณคำ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ

พูนศักดิ์ ภูริปริษา (2528 : บทคัดย่อ อ้างใน รัตนา แพงจันทร์ 2541 : 29)

ได้ศึกษาความสามารถในการเขียนของนักเรียนหูหนวกชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แบบทดสอบความสามารถในการรับรู้ความหมายของคำและแบบทดสอบความสามารถในการใช้ภาษาเขียน ซึ่งใช้วัดความสามารถด้านปริมาณคำและชนิดของคำ จำนวนคำต่อประโยค การเขียนประโยค และชนิดของความบกพร่องในการเขียนประโยค ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนหูหนวกที่มีความสามารถทางด้านการอ่านสูง มีการรับรู้ความหมายของคำ การใช้คำนาม คำกริยา การเขียนประโยคสูงกว่านักเรียนหูหนวกที่มีความสามารถทางการอ่านต่ำ ส่วนด้านจำนวนคำต่อประโยค การเขียนคำตกหล่น การเขียนคำอื่นแทน การเขียนคำเพิ่มมากเกินไป และการเรียงลำดับคำผิดพลาดไม่แตกต่างกัน

พวงทอง อ่อนจำรัส (2528 : 25) กล่าวถึง การสร้างชุดการสอนเขียนด้วยวิธี

วิเคราะห์ระบบ เพื่อพัฒนาความพร้อมและความสามารถในการเขียนพยัญชนะไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านกุดกว้าง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 28 คน ผลปรากฏว่าการใช้ชุดการสอนด้วยวิธีวิเคราะห์ระบบ เด็ก จะมีความพร้อมด้านการเขียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนจากคู่มือ ครูกรมวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับความเชื่อมั่น

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า การสอนการฝึกเขียนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้นั้น ครูผู้สอนจะต้องสอนทักษะการเขียนเส้นพื้นฐาน การลากเส้นให้เด็กได้ฝึก ก่อนฝึก ให้เด็กเขียนอิสระ ให้เด็กมีความมั่นใจในการเขียน ให้เด็กมีส่วนร่วมกับกิจกรรมให้มาก เพื่อให้เด็กได้ประสบการณ์ตรง แต่อย่างไรก็ตามการสอนเขียนให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จะต้องสอนอย่างต่อเนื่องจึงจะประสบผลสำเร็จในการสอนเขียน เพราะเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ลืมง่าย มีความจำน้อย เรียนรู้ทักษะการเขียนได้ช้ากว่าเด็กปกติ

3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แฮมเมอร์ (Hammer.1997:2968 –A อ้างใน รัตนา แพงจันทร์ 2541 : 29) ได้ศึกษาการใช้วิธีสอนแบบสหรั่วมใจในการสอนเขียนกับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่า การสอนเขียนด้วยวิธีการสอนแบบสหรั่วมใจและการให้คำแนะนำในการเขียนกับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในด้านการเข้าใจความหมายของคำปริมาณคำและไม่มีความแตกต่างกับในเรื่องของทัศนคติและความบกพร่องในการเขียนหรือความยาวของเรื่องที่เด็กเขียน

มิลเลอร์ (Miller.1994: 1527-A อ้างใน รัตนา แพงจันทร์ 2541 : 29) ได้ศึกษาผลของการฝึกแยกความแตกต่างของโครงสร้างคำในการเขียนของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่ได้รับการฝึกแยกความแตกต่างของโครงสร้างคำในการเขียนมีความสามารถทางการเขียนสูงขึ้น

จอห์นสัน (Johnsn. 1972:79-A-80-A อ้างใน พเยาว์ ศรีบัว 2535 : 28) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความยากง่ายในการเขียนสะกดคำที่ใช้บ่อยๆ และได้วิเคราะห์ปัญหาในการเขียนสะกดคำที่ออกเสียงเหมือนกันแต่สะกดต่างกัน นอกจากนี้เขายังได้เสนอแนะว่า ครูควรช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาในการเขียนสะกดคำโดยใช้วิธีสอนแบบต่างๆ จัดให้มีโครงการสอนเป็นประจำ และควรสอนเป็นรายบุคคล

มิทเชล (Mitehell. 1980 : 1392-A อ้างใน พเยาว์ ศรีบัว 2535 : 29) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการสอนการเขียนสะกดคำ 3 แบบ คือ กลุ่มที่ 1 ใช้พจนานุกรม กลุ่มที่ 2 ใช้กิจกรรมการเขียนเรื่อง และกลุ่มที่ 3 ใช้พจนานุกรมและกิจกรรมการเขียนเรื่อง และมีกลุ่มควบคุมอีกกลุ่มหนึ่ง ผลการศึกษาพบว่า ทั้ง 3 กลุ่ม เขียนสะกดคำได้ดีกว่ากลุ่มควบคุม แต่ในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ทางการเขียนและการเขียนสะกดคำของกลุ่มทดลองทั้งสามกลุ่มไม่แตกต่างกัน

จอห์นสัน และกริฟฟิท (Johnson and Griffith. 1986 : 331 - 338 อ้างใน พเยาว์ ศรีบัว 2535 : 30) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการเขียนสะกดคำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินกับนักเรียนปกติในเกรด 4 ผลการศึกษาพบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีลักษณะของการเขียนสะกดคำแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบอีกว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เรียนรู้เกี่ยวกับการเขียนสะกดคำเมื่อเปรียบเทียบกับเด็กปกติจะใช้ภาษาที่ง่าย ๆ และใช้วิธีเขียนแบบซ้ำ ๆ จึงจะทำให้เขียนสะกดคำได้ดี

จากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศเกี่ยวกับการสอนเขียน วิธีสอนการฝึกเขียน ให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะต้องสอนแบบซ้ำ ๆ และเด็กจะต้องลงมือปฏิบัติจริง จึงจะเห็นผลในการสอนเขียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY